

Улаанбаатарт: ОНӨӨДӨР



## УЛС ТӨР

ГЭР БҮЛИЙН ХҮЧИРХИЙЛЭЛТЭЙ ТЭМЦЭХ ТУХАЙ ХУУЛЬ УНАЛАА

II нүүрт

## ОНЦЛОХ ХУУДАС

ИХ СПОРТЫН УДИРДЛАГЫН ТӨВШИНД ШИНЭЧЛЭЛ ХЭРЭГТЭЙ

V нүүрт

Дугаарын 60 мөр

Шүүгчид уг нь тангараг өргөсөн хуульчид биз дээ

Ч.ЧУЛУУН

Шүүгчдээс ингэж асуунаар байна. Шүүгчдийн цалинтай холбоотой асуудал хөндгэмдэг тэд ясан их бухимдана вэ. Бүр хэвлэлийн бага хурал зарлаж, сүрийг үзүүлэх нь тэр. Улс орны эдийн засаг хямралтай энэ цаг үед иргэн бүр бүсээ чангалах ёстойг хамгийн түрүүнд ухамсарлаж, эдийн засаг сэргээтэл цалин хангамжаа торийн албан хаагчдын цалингийн системд шилжүүлэх тухай санал санаачилтыг шүүгчид гаргасан бол тэр, ард түмэн нь баярлах, сэтгэл зүтгэлийг нь ондроор үзүүлэх байлаа. Бахархсан зарим нь тэдний араас цалингийнхаа тодорхой хувийг улсын эдийн засгийг сэргээх сан байгуулж, түүнд хандивлах их аяныг оруулж ч мэднэ. Гэтэл угүй ажээ. Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн дарга Н.Лүндэндорж гуйд “Шүүгчид ногөө талаас их үйтэй хүмүүс. Нэг бол элдэвэр хэлүүлнэ. Хүнд хүчир ажилд өдөр шоногүй зүтгэнэ. Хангамж хамгаалал муутай.

Шүүгчийн цалингаар ямар ч улс орон хохирч байгаагүй, харин шүүгчээс цалин харамласан улс орон шударга ёс, хуулийн нöёрхлоо оөр зүйлд алдсаар байдаг. Харамч хүн хоёр дахин толдог гэдэг муухай уг бий. Тэр л болох нь” хэмээн сэтгүүлчтэй ярилцээ узэрээ оцолж, бас тунураад авчээ. Түүний хэлсэнчлэн шүүгчийн цалин эдийн засгийн утгаар нь дэлхийн харахаа болиод удах байгаа нь үнэн.

Үргэлжлэл нь II нүүрт

## ҮЗЭЛ БОДОЛ

## ТӨРИЙН ТАНСАГЛАЛЫГ ТАНАЖ, МӨНГӨНИЙ “ХӨӨС”-ИЙГ ХАГАЛАХ ЗҮҮ Ж.ЭРДЭНЭБАТЫН ГАРТ БАЙНА

Н.ПУНЦАГБОЛД

Засгийн газар сүүлийн хэд хоногт хасна, танана, татвар нэмнэ, хална, солино гэдэг хэдэн брэнд үтгэй болж, иргэдийг нэлээд бухимдуулж байна. Манайхан юманд энгөц хандигаа болохоор хэнээс татвар авч, юг хасч, алиж нь танах гээд байгааг ухаж ойлгохгүй, өөр дээрээ тусгаж аваадл цахим өртөнцөөр баахан шаагиж байна. Үнэндээ бол тэр шийдвэрүүдийн ихэнх нь зөв гэж олон нийт үзжэй байна. Уг нь Ж.Эрдэнэбатын зоригтой хийгээд байгаа хасалт, таналт, цомхогтолыг аль хэдийнэ эхлүүлэх байсан юм шүү дээ. Үндсэндээ төрийн албандаа үүсчихээд байсан тансагцал, бүх салбартаа нүүрлээд байгаа мөнгөний “хөөс”-ийг хэн нэгэн нь хагалах хэрэгтэй байсан. Тэр нь одоо болсон.

Үргэлжлэл нь III нүүрт

## ЗАСАГ ДАРГА ЯРЬЖ БАЙНА



## 3.ЭНХБОЛД: АЙМГИЙН ШҮҮХ АН-ЫН ТАЛД ҮЙЛЧИЛСЭН ШИЙДВЭР ГАРГАЖ БАЙГАА

Н.ПУНЦАГБОЛД

**Сүхбаатар аймгийн Засаг даргаар сонгогдон ажиллаж буй 3.Энхболдтой ярилцлаа.**

-Танай аймагт сонгуулийн маргаантай асуудал үүсчихээд байгаа. Тийм болохор таныг хууль ёсны Засаг дарга гэж ойлгож болох уу?

-Бид хуулийнхаа дагуу

сонгуулийн дун гарснаас хойш 20 хоногийн дотор буюу долдугаар сарын 19-нд анхны хурлаа хийсэн. Энэ хурлаар аймгийн Засаг дарга болон ИХ-ын даргыг өргөн мэдүүлэх гэх мэт хэд хэдэн асуудлыг шийдсэн. Улмаар Ерөнхий сайдад өргөн мэдүүлж, би аймгийн Засаг даргаар томилогдсон. Тиймдээ ч өнөөдөрийг хүртэл хууль ёсны дагуу л ажлаа хийж байна.

Гэтэл аймгийн АН-ынхан

хуралдаандаа ирж оролцоогүй. Аймгийн Сонгуулийн хорооноос анхны хуралдааныг гацаах оролдлого хийсэн. Гэсэн ч бид хурлаа хуулийн хугацаанд нь хийж чадсан. Түүний дараа АН-ынхан аймгийн шүүхэд хандсан. Захиргааны хэргийн анхны шатны шүүхээр анхны хуралдааны үеэр гаргасан зургаан тогтоолыг хүчингүйд тооцсон.

Үргэлжлэл нь IV нүүрт

## ОНЦЛОХ ҮЙЛ ЯВДАЛ

## ЧӨЛӨӨТИЙН ХОЛБОО Б.БАЯРАА, Ц.ЦОГТБАЯР НАРЫН ЭРХИЙГ ХАСЛАА

О.УЯНГА

Монголын Чөлөөт бөхийн холбооны Ерөнхийлögч Д.Дагвадорж, ТҮЗ-ийн гишүүд болох УИХ-ын гишүүн Д.Сүмьяабазар, А.Сүхбат тэргүүтэй албаны хүмүүс очигдэг хэвлэлийнхэнд хандаж, мэдээлэл хийлээ. Энэ уеэрээ Дэлхийн бөхийн нэгдсэн холбооноос манайд нууцын зэрэглэлтэй бичиг ирж, Монголын чөлөөт бөхийн бүх наасны шигшээ багийг олон улсын тэмцээнд оролцох эрхийг хасч байгааг мэдэгдсэн хэмээсэн юм. Монголын чөлөөт бөхийн холбооны Ерөнхийлögч Д.Дагвадорж, ТҮЗ-ийн гишүүд болох УИХ-ын гишүүн Д.Сүмьяабазар, А.Сүхбат тэргүүтэй албаны хүмүүс очигдэг хэвлэлийнхэнд хандаж, мэдээлэл хийлээ. Энэ уеэрээ Дэлхийн бөхийн нэгдсэн холбооноос манайд нууцын зэрэглэлтэй бичиг ирж, Монголын чөлөөт бөхийн бүх наасны шигшээ багийг олон улсын тэмцээнд оролцох эрхийг хасч байгааг мэдэгдсэн хэмээсэн юм. Монголын чөлөөт бөхийн холбооны Ерөнхийлögч Д.Дагвадорж, ТҮЗ-ийн гишүүд болох УИХ-ын гишүүн Д.Сүмьяабазар, А.Сүхбат тэргүүтэй албаны хүмүүс очигдэг хэвлэлийнхэнд хандаж, мэдээлэл хийлээ. Энэ уеэрээ Дэлхийн бөхийн нэгдсэн холбооноос манайд нууцын зэрэглэлтэй бичиг ирж, Монголын чөлөөт бөхийн бүх наасны шигшээ багийг олон улсын тэмцээнд оролцох эрхийг хасч байгааг мэдэгдсэн хэмээсэн юм. Монголын чөлөөт бөхийн холбооны Ерөнхийлögч Д.Дагвадорж, ТҮЗ-ийн гишүүд болох УИХ-ын гишүүн Д.Сүмьяабазар, А.Сүхбат тэргүүтэй албаны хүмүүс очигдэг хэвлэлийнхэнд хандаж, мэдээлэл хийлээ. Энэ уеэрээ Дэлхийн бөхийн нэгдсэн холбооноос манайд нууцын зэрэглэлтэй бичиг ирж, Монголын чөлөөт бөхийн бүх наасны шигшээ багийг олон улсын тэмцээнд оролцох эрхийг хасч байгааг мэдэгдсэн хэмээсэн юм. Монголын чөлөөт бөхийн холбооны Ерөнхийлögч Д.Дагвадорж, ТҮЗ-ийн гишүүд болох УИХ-ын гишүүн Д.Сүмьяабазар, А.Сүхбат тэргүүтэй албаны хүмүүс очигдэг хэвлэлийнхэнд хандаж, мэдээлэл хийлээ. Энэ уеэрээ Дэлхийн бөхийн нэгдсэн холбооноос манайд нууцын зэрэглэлтэй бичиг ирж, Монголын чөлөөт бөхийн бүх наасны шигшээ багийг олон улсын тэмцээнд оролцох эрхийг хасч байгааг мэдэгдсэн хэмээсэн юм. Монголын чөлөөт бөхийн холбооны Ерөнхийлögч Д.Дагвадорж, ТҮЗ-ийн гишүүд болох УИХ-ын гишүүн Д.Сүмьяабазар, А.Сүхбат тэргүүтэй албаны хүмүүс очигдэг хэвлэлийнхэнд хандаж, мэдээлэл хийлээ. Энэ уеэрээ Дэлхийн бөхийн нэгдсэн холбооноос манайд нууцын зэрэглэлтэй бичиг ирж, Монголын чөлөөт бөхийн бүх наасны шигшээ багийг олон улсын тэмцээнд оролцох эрхийг хасч байгааг мэдэгдсэн хэмээсэн юм. Монголын чөлөөт бөхийн холбооны Ерөнхийлögч Д.Дагвадорж, ТҮЗ-ийн гишүүд болох УИХ-ын гишүүн Д.Сүмьяабазар, А.Сүхбат тэргүүтэй албаны хүмүүс очигдэг хэвлэлийнхэнд хандаж, мэдээлэл хийлээ. Энэ уеэрээ Дэлхийн бөхийн нэгдсэн холбооноос манайд нууцын зэрэглэлтэй бичиг ирж, Монголын чөлөөт бөхийн бүх наасны шигшээ багийг олон улсын тэмцээнд оролцох эрхийг хасч байгааг мэдэгдсэн хэмээсэн юм. Монголын чөлөөт бөхийн холбооны Ерөнхийлögч Д.Дагвадорж, ТҮЗ-ийн гишүүд болох УИХ-ын гишүүн Д.Сүмьяабазар, А.Сүхбат тэргүүтэй албаны хүмүүс очигдэг хэвлэлийнхэнд хандаж, мэдээлэл хийлээ. Энэ уеэрээ Дэлхийн бөхийн нэгдсэн холбооноос манайд нууцын зэрэглэлтэй бичиг ирж, Монголын чөлөөт бөхийн бүх наасны шигшээ багийг олон улсын тэмцээнд оролцох эрхийг хасч байгааг мэдэгдсэн хэмээсэн юм. Монголын чөлөөт бөхийн холбооны Ерөнхийлögч Д.Дагвадорж, ТҮЗ-ийн гишүүд болох УИХ-ын гишүүн Д.Сүмьяабазар, А.Сүхбат тэргүүтэй албаны хүмүүс очигдэг хэвлэлийнхэнд хандаж, мэдээлэл хийлээ. Энэ уеэрээ Дэлхийн бөхийн нэгдсэн холбооноос манайд нууцын зэрэглэлтэй бичиг ирж, Монголын чөлөөт бөхийн бүх наасны шигшээ багийг олон улсын тэмцээнд оролцох эрхийг хасч байгааг мэдэгдсэн хэмээсэн юм. Монголын чөлөөт бөхийн холбооны Ерөнхийлögч Д.Дагвадорж, ТҮЗ-ийн гишүүд болох УИХ-ын гишүүн Д.Сүмьяабазар, А.Сүхбат тэргүүтэй албаны хүмүүс очигдэг хэвлэлийнхэнд хандаж, мэдээлэл хийлээ. Энэ уеэрээ Дэлхийн бөхийн нэгдсэн холбооноос манайд нууцын зэрэглэлтэй бичиг ирж, Монголын чөлөөт бөхийн бүх наасны шигшээ багийг олон улсын тэмцээнд оролцох эрхийг хасч байгааг мэдэгдсэн хэмээсэн юм. Монголын чөлөөт бөхийн холбооны Ерөнхийлögч Д.Дагвадорж, ТҮЗ-ийн гишүүд болох УИХ-ын гишүүн Д.Сүмьяабазар, А.Сүхбат тэргүүтэй албаны хүмүүс очигдэг хэвлэлийнхэнд хандаж, мэдээлэл хийлээ. Энэ уеэрээ Дэлхийн бөхийн нэгдсэн холбооноос манайд нууцын зэрэглэлтэй бичиг ирж, Монголын чөлөөт бөхийн бүх наасны шигшээ багийг олон улсын тэмцээнд оролцох эрхийг хасч байгааг мэдэгдсэн хэмээсэн юм. Монголын чөлөөт бөхийн холбооны Ерөнхийлögч Д.Дагвадорж, ТҮЗ-ийн гишүүд болох УИХ-ын гишүүн Д.Сүмьяабазар, А.Сүхбат тэргүүтэй албаны хүмүүс очигдэг хэвлэлийнхэнд хандаж, мэдээлэл хийлээ. Энэ уеэрээ Дэлхийн бөхийн нэгдсэн холбооноос манайд нууцын зэрэглэлтэй бичиг ирж, Монголын чөлөөт бөхийн бүх наасны шигшээ багийг олон улсын тэмцээнд оролцох эрхийг хасч байгааг мэдэгдсэн хэмээсэн юм. Монголын чөлөөт бөхийн холбооны Ерөнхийлögч Д.Дагвадорж, ТҮЗ-ийн гишүүд болох УИХ-ын гишүүн Д.Сүмьяабазар, А.Сүхбат тэргүүтэй албаны хүмүүс очигдэг хэвлэлийнхэнд хандаж, мэдээлэл хийлээ. Энэ уеэрээ Дэлхийн бөхийн нэгдсэн холбооноос манайд нууцын зэрэглэлтэй бичиг ирж, Монголын чөлөөт бөхийн бүх наасны шигшээ багийг олон улсын тэмцээнд оролцох эрхийг хасч байгааг мэдэгдсэн хэмээсэн юм. Монголын чөлөөт бөхийн холбооны Ерөнхийлögч Д.Дагвадорж, ТҮЗ-ийн гишүүд болох УИХ-ын гишүүн Д.Сүмьяабазар, А.Сүхбат тэргүүтэй албаны хүмүүс очигдэг хэвлэлийнхэнд хандаж, мэдээлэл хийлээ. Энэ уеэрээ Дэлхийн бөхийн нэгдсэн холбооноос манайд нууцын зэрэглэлтэй бичиг ирж, Монголын чөлөөт бөхийн бүх наасны шигшээ багийг олон улсын тэмцээнд оролцох эрхийг хасч байгааг мэдэгдсэн хэмээсэн юм. Монголын чөлөөт бөхийн холбооны Ерөнхийлögч Д.Дагвадорж, ТҮЗ-ийн гишүүд болох УИХ-ын гишүүн Д.Сүмьяабазар, А.Сүхбат тэргүүтэй албаны хүмүүс очигдэг хэвлэлийнхэнд хандаж, мэдээлэл хийлээ. Энэ уеэрээ Дэлхийн бөхийн нэгдсэн холбооноос манайд нууцын зэрэглэлтэй бичиг ирж, Монголын чөлөөт бөхийн бүх наасны шигшээ багийг олон улсын тэмцээнд оролцох эрхийг хасч байгааг мэдэгдсэн хэмээсэн юм. Монголын чөлөөт бөхийн холбооны Ерөнхийлögч Д.Дагвадорж, ТҮЗ-ийн гишүүд болох УИХ-ын гишүүн Д.Сүмьяабазар, А.Сүх

# ΥΑC ΤΘP

## ЧУУЛГАНЫ ТАНХИМААС

# ГЭР БҮЛИЙН ХҮЧИРХИЙЛЭЛТЭЙ ТЭМЦЭХ ТУХАЙ ХУУЛЬ УНАЛАА



Ж.ОТГОН

УИХ-ын чуулган очигдөр 51 хувийн ирцтэйгээр эхэллээ. Хуралдааны эхэнд “Юмжаагийн Цэдэнбальын мэндэлсний 100 жилийн ойг тэмдэглэн өнгөрүүлэх тухай” УИХ-ын тогтоолын төслийн анхны хэлэлцүүлгийг хийж, гишүүдийн 91,1 хувь нь дэмжлээ. Хэлэлцүүлгийн шатанд УИХ-ын гишүүн С.Эрдэнэ “Юмжаагийн Цэдэнбальгын төрийн зүгээс хэлмэгдүүлсэн гэж ойлгодогтуй. Тухайн үеийн МАХН-ын улс төрийн товчоо, төв хорооны тогтоол шийдвэрээр хариуцлага тооцож, бүх шагналыг нь хурааж байсан. Мөн арга хэмжээ авах хариуцлага тооцох асуудлыг ярьсан, тойрон хүрээлгчдийн асуудлыг ярьж байсан гээд асуудал байдаг юм билээ. Тэгэхээр тухайн үеийн МАХН-ын төв хороо, улсын товчооны гаргаж байсан тогтоол шийдвэрүүдийг судалж үзсэн юм уу. Энэ талаар МАХН-ын шууд залгамж, үйл ажиллагааг үргэлжлүүлж байгаа МАН-ын зүгээс энэ асуудал дээр ямар нэгэн бодитой алхам хийж байгаа зүйл байгаа юу. Гол нь энэ хүний түүхэнд нийгмийн шилдэг сэхээтнуудийн хэлмэгдүүлж, цөлж байсан гээд олон асуудал байдаг. Энэ талаар дээр цаашдаа ямар судалгаа хийхэдээ вэ. Зөвхөн 100 жилийн ойг нийтийн тэмдэглээд орхих юм уу. Эсвэл цаашдаа төрөөс судалгааны байгууллагуудтай хамтранд тодорхой бодлого үйл ажиллагааг явуулах юм уу” гэлээ. Засгийн газрын хэрэг эрхлэх газрын даргагийн Ж.Мөнхбат “С.Эрдэнэ гишүүний асуултад хариулая. Ю.Цэдэнбальгын дарга бол Монгол Улсын өнөөдрийн төслийн хөгжлийн дэвшигийн туслахад бүтээн байгуулалтын бүх зүйлийн удирдан, манлайлсан. Түүчилэн НҮБ-д гишүүнээр элсүүлж, 1945 онд Монгол Улсыг тусгаарч тогтнуулсан гээд бүх түүхэн үйл асуудлыг удирдсан хүн. Тиймээс 100 жилийн ойг нь тохиолдуулан алдар гавьяат мөнхжүүлэх нь зүйн хэрэг. Хэлмэгдүүлэлтийн тухайдаа түүхийн архивын баримтуудыг судлаад үзэхээр их зөвлөнгийн асуудал байдаг. Тэр үеийн манай улсад нөлөөлж байсан томоохонийн нөлөөллийн маш том оронд

хэлэлцүүлгийг хийж дууссаны дараа Төрийн байгуулалтын байнгын хорооны дарга Н.Энхболд “Төрийн байгуулалтын байнгын хороог цайны цагаар хуралдуулах саналтай байна. Үүний дараа өнөөдрийн УИХ-ын чуулганаар хэлэлцэх асуудалд багтааж өгөөч. Тэгвэл өнөөдрийн дотор эцсийн хэлэлцүүлгийг хийгээд гаргачихмаар байна” гэсэн санал гаргав. Энэ саналын дагуу УИХ-ын дарга М.Энхболд УИХ-ын чуулганаар хэлэлцэх асуудалд оруулж, эцсийн хэлэлцүүлгийг хийж, баталлаа. Тогтоолын төсөлд Юмжаагийн Цэдэнбальын мэндэлсний 100 жилийн ойг 2016 онд орон даяар тэмдэглэн өнгөрүүлэх арга хэмжээний хотолбор, төлөвлөгөөг түүний алдартгавьяг нь мэнжжүүлэх, амьдрал, бүтгээлийнх нь талаархи түүхэн үзэнийг ард түмэн, заруу үедээ таниулан сурталчлах, өвлүүлж үлдээх чиглэлээр боловсруулан баталж, шаардагдах хөрөнгийг 2016 оны улсын төсвийн төсөлд тусгахасуудлыг Төрийн байгуулалтын байнгын хороонд үүрэг болгов.

# Л.ВОЛД. МАНЬИН ЗАСГИЙН газар хэлмэгдүүлэлтийн түүхэнд бичигдлээ

УИХ-ын чуулганы хуралдаанаар Засгийн газрын өргөн мэдүүлсэн Эрүүгийн хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Эрүүгийн хуулийг дагаж мөрдох журмын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийд хэлэлцлээ. Хуралдааны явцад хэлэлцэж буй асуудалтай холбогдуулж сөрөг хүчин Эрүүгийн хуулийг хэрэгжүүлэх хугацааг хойшлуулахыг дэмжихгүй байгаагаа илрэхийлж байсан юм.

Хэлэлцүүлгийн шатанд УИХ-ын гишүүн Л.Болд “МАН-ын Засгийн газар эрх зүйн шинэчлэлээс ухралт хийж хэлмэгдүүлэлтийн түүхэнд бичигдлээ. С.Бямбацогт

та энэ хуулийн хэрэгжих хугацааг хойшлуулснаар хэдэн хүн хүчирхийллийн гэмт хэрэгт өртөж, хэлмэгдүүлэлтэд өртөж байгаа талаар хариуг нь өг. Та өчигдөр мэдээлэл авмаар байна гэхэд өгөхгүй, хурал орхиод гараад явчихсан. Одоо олны нүдэн дээр хариуг нь өг” гэв. Харин Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд С.Бямбацогт “Өфөрсдөө хийх ёстой ажлаа хийгээгүйн улмаас алдааг нь засч байхад та нар өмнөх Засгийн газрыг шүүмжилээ гэх юм. Хэрэв тавдугаар сард хуулийг ёсчлон батлаад, шаардлагатай хөрөнгө оруулалтыг нь шийдвичихсэн бол өнөөдөрхэргжих бүрэн боломжтой байсан. АН-ын бүлгийн хурал дээр би мэдээлэл хийсэн. Бүлгийн хурал нь хурал шиг хуралдаагүй. Байгууллагын төлөөлөл, хэвлэл мэдээллийнхэн суучихсан байсан. Бүлгийн хурлаа хууль дүрмээр нь хийж байгаардай. Хууль бус юм хийчихээд хууль бусаар хүн байцаах гээд байвал угүй шүү” хэмээн бухимдсан юм. Түүнчлэн УИХ-ын гишүүн Д.Эрдэнэбат “Найман жилийн дараа дуншиж батлагдсан, бүрэн ажиллаад дууссан хууль. Одоо энэ хуулийг ажиллаагүйн төлөө хойшлуулах гэж байгаа юм биш зөвхөн хойшлуулахын тулд оруулж ирж байна. ШЕЗ-өөс энэхүү хоёр хуулийг хэрэгжүүлэх бэлтгэл бүрэн хангагдсан гэж Хууль зүйн байнгын хороон дээр н.Сарантуяа даргаас иржээ. Гэтэл өнөөдөр бэлтгэл хангагдаагүй гэх юм. Үүнд тайлбар өг. Хоёрдугаарт, батлагдсан хууль. Харин УИХ-ын дарга найруулга сонсоод зөвшөөрөл авахын тулд УИХ-д оруулдаг. Иймд УИХ-ын даргаас энэ хууль батлагдсан хууль мөн үү гэдэгт хариулт авмаар байна” гэлээ. Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд С.Бямбацогт “Хууль хэрэгжих боломжгүй болсноос болоод хойшлуулааар Засгийн газар дангаараа оруулж ирж байгаа юм биш. Холбогдох албанаас санал

авсан. Эдгээр байгууллагаас ирсэн санал наадад байж байна. Яагаад гэвэл дээрх таван хууль ёсчлон батлагдаж байж бэлтгэл хангах ёстой байсан. Үүнийг та бүхэн зөв ойлгоорой" хэмэн хариулт өгч байлаа. Ийнхүү Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хууль, Хууль сахиулах ажиллагааны тухай хууль, Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хууль, Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хууль зэрэг таван хуулийг буцаах тухай асуудлыг хэлэлцэж баталлаа. Тиймээс иргэдийн дунд ихэд хүлээлт үүсгээд байсан Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хуулийн төсөл ч УИХ-ын босго давж чадалгүй бүдөрч дээрхи хуулиадтай хамт байгаа юм. Гэхдээ Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хуулийн хэрэгжих хугацааг наашшуулж өгөхийг гишүүдийн зүгээс хүссэн. Тиймээс хуулийн төсөл дээр ажлын хэсэг байгуулан ажиллаж, Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хуулийг яаралтай өргөн барихаар боллоо.

юм. Харин үүний дараа “Сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлгөгчдийн Хурлын 2016 оны ээлжит сонгуульд техник хэрэгсэл хэрэглэх тухай” асуудлыг хэлээндэж баталлаа. Сум дүүргийн ИТХ-ын сонгуулийн санал хураалтыг автоматжуулсан системээр тооолоохор болж байна.

Хэлэлцүүлгийн үеэр УИХ-ын гишүүн О.Баасанхүү “МАН-ЫНХАН СОНГУУЛЬД ҮНЭМЛЭХҮЙ ЯЛАЛТ БАЙГУУЛСАН ЮМ ЧИНЬ ХАР МАШИНААР САНАЛ ТООЛОХЫН ЗЭРГЦЭЭ 100 ХУВЬ ГАРААР ТООЛЖ ХЯНАЛТ ТАВИХ ЗААЛТЫГ ОРУУЛЖ ӨГӨӨЧ” ГЭСЭН САНАЛ ХЭЛЛЭЭ. ҮҮНИЙ ХАРИУД СЕХ-ЫН ДАРГА М.Содномцэрэн “Сонгуулийн автоматжуулсан системийг хэрэгжүүлэхэд машин техникийн хувьд хүндэрл гараахгүй. Тог цахилгааны хувьд сүлжээгүй газар ажилладаг байхаар зохицуулагдсан байдаг. О.Баасанхүү гишүүний хэлснээр ямар үед гараар тоолох, ямар үед автоматжуулсан системээр тоолохыг хуульд тодорхой тусгасан тохиолдолд хэрэгжүүлэх боломжтой” гэсэн юм.

“Гишүүд хаашаа явсан юм  
бол гэж бодоод байсан  
чинь Төсвийн байнгын  
хороо хуралдаад байгаа  
юм байна”

Дугаар шилжих мөчид УИХ-ын хуралдаанаар ҮХЦ-ийн дунд суудлын хуралдаанаас ирүүлсэн Үндсэн хуулийн цэцийн 2015 оны 16 дугаар дутгнэлт; Үндсэн хуулийн цэцийн 2016 оны 04 дүгээр дутгнэлт; Үндсэн хуулийн цэцийн 2016 оны 07 дугаар дутгнэлт; Үндсэн хуулийн цэцийн 2016 оны 08 дугаар дутгнэлт гэсэн дөрвөн дутгнэлтийг хүлээж авах эсэхийг хэлэлцэж байв.

Хэлэлцүүгийн үсрүү УИХ-ын гишүүн Л.Болд “Сая УИХ-ын чуулган 30 гишүүнтэй тогтоолын төсөл батлаад явж байсан. Одоо 23 гишүүнтэй тогтоолын төсөл батлах гээд сууж байна. Бид өнгөрсөн үед муугаар бичигдэж үлдэх гээд байна. Нөгөө талд Төсвийн байнгын хороо хуралдаж байдаг. Энд Үндсэн хуулийн цэцийн дүгнэлтийг хэлэлцэж байдаг. Бид зүгээр олонхиор хүч түрж шийдэж болохгүй. Олонхи хүч түрж шийдэх нь парламентын түүхэнд хамгийн зохимжгүй асуудал шүү” гэлээ. Мөн УИХ-ын гишүүн Д.Лундээжанцан “Гишүүд хаашаа явсан юм бол гэж бодоод байсан чинь Төсвийн байнгын хороо хуралдаад байгаа юм байна. Цаашид УИХ-ын чуулганы хажуугаар Засгийн газрын хуралдаан, байнгын хорооны хуралдааныг аль болох хийхгүй байх хэрэгтэй” гэдгийг сануулсан юм.

Сум, дүүргийн ИТХ-ын  
саналыг автоматжуулсан  
системээр тоолно

УИХ-ЫН ҮДЭС ХОИШХ  
хуралдаанаар “Сум, дүүргийн  
иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын  
2016онь эзлжитсонгуулийн зардлын  
хэмжээг батлах тухай” асуудлыг  
хэлэлцэж батлав. Сум дүүргийн  
ИТХ-ын сонгууль аравдугаар  
сарын 19-нд болохоор тов гарсан.  
Иймд бэлтгэл ажилд шаардлагатай  
13.9 тэрбум тогрөгийг УИХ-ын  
чуулганаар хэлэлцээд баталсан

МЭДЭЭЛЭЛ

Д.Сүмьяад 60, Д.Отгондалайд  
30 сая төгрөг өгөв



тамирчдынхаа тэмцээнийг монголчууд бид суудлаасаа өндөлзөн үзэж, зүрх сэтгэлээрээ тамирчдаадэмжиж байлаа. Танар минь бидний итгэлийг алдалгүй, олимпийн медалийн буухиагаа үргэлжлүүлсэнд Засгийн газрын нэрийн өмнөөс болон хувиасаа чин сэтгэлийн халтуун баяр хүргэе. 2020 онд Токио хотноо болох олимпод илгүү амжилттай оролцож, медалийн өнгөө хувиргаарай” гэж ерөөлөө. Дашрамд дурьдахад, Засгийн газрын тогтоолд зааснаар олимпийн мөнгөн медаль хүртсэн тамирчин 60 сая, хүрэл медаль хүртсэн тамирчин 30 сая төгрөг авна. Дасгалжуулагч энэхүү мөнгөн шагналын 50 хувьтай тэнцэх мөнгөн шагнал авахаар Засгийн газрын тогтоолд заасан байдаг билээ.

# Шүүгчид уг нь

Улсын эдийн засгийн чадавхи шүүгчдийг байтугай хүүхдийнхээ 20 мянга, тэтгэвэр, тэтгэмжийнхээ асуудлыг шийдэж чадахгүй нөхцөл үүсэхэд тун ойрхон байгаа учраас бүү бухимд гээд байгаа хэрэг. Нөгөөтэйгүүр, шүүгч хүн эмч, хуульч, прокурор, хилчдийн нэгэн адил тангарааг өргөдөг. Ажил үүргийн хуваарийн тухайд өөр өөрийн онцлог бүхий мэргэжил хийгээд салбарууд. Шүүгчдийн хувьд Монгол Улсын төрийн нэрийн өмнөөс шийдвэр гаргадаг цорын ганц эрх мэдэл бүхий албан тушаалтан. Гэхдээ тэд цагдаа нар шиг хэргийн халуун мөрөөр дээр орж, эмч нар шиг минут тутамд хүний алтан амийг аварч үлдэхийн төлөө эцсийн хүчээ шавхдагтүй бас хилчид шиг цас шуурч, мөндр шаагиж, нар эгц дээрээс төөнөж байсан ч дархан хилээ манасаар байдагтүй. Тэд бугд амьдрал үүрдэг. Дийлэнх нь 1-2 оюутны сургалтын төлбөр төлөхийн зэрэгцээ орон сууцны зээлтэй. Авдацалин нь ажилласан жилээсээ хамаараад 650-800 мянга. Үйлчилгээний байгууллагын ажилчид, асрагч нарын тухайд тоолдог хэд нь бүр бага бөгөөд 350-500 мянган төгрөг байх жишигээний. Эдний дэргэд шүүгчдийн цалин толгой эргэм өндөр тоо. Гэтэл тэр нь амьдралд нь арай ядан хүрэлцдэг гэх. Цалин өндөр байхын хэрээр хэрэглээ тансаг байх гээд байдал гэм байдал л юм. Хүний эрхийн асуудал учраас шүүгчийг эмч, багш наргай нэг төвшинд амьдарч сур гэж хэлчихвэл нэг их буруудахгүй л байх. Гэсэн хэдий ч сануулахад гэмгүй. Гурван жилийн өмнө шүүгчид бидний ижил цалин хангамж дор амьдарч болоод л

байсан. Харин тэр үед Монгол Улсад шударга ёсыг тогтоож болохгүй байсан юм байх. Монгол Улс авлигаас ангижрахад шүүгчдийн цалинг дэлхийн хэмжээнд очих ёстойг Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн дарга Н.Лундэндорж доктор угийн далимд Монголын төрд сануулж амжсан. Бүр шүүгчдийн 98 хувь нь ямар нэг байдлаар тодруулбал, 80 хувь орон сууцны зээлтэй хэмээн гомдоллов. Шүүгчид ондor цалинтайт хэрээр их хэмжээний зээл авсан байдаг нь дамжигтгүй. Түүнээс төрийн албан хаагчид шиг 35-80 саяын өртөг бүхий орон сууцны зээл авчихаад түүнийгээ төлөх гэж арга үйлээ бардагтгүй биз. Тэгээд ч Монголд эдүгээ орон сууцны болоод автомашины, цалингийн, тэтгэврийн зээлгүй иргэн тун ховор. Бараг л 70 хувь нь зээлээс зээлийн хооронд амьдарч буй. Статистик мэдээнээс хараад, зээлд хамрагдаагүй үлдсэн 30 хувийн 25 нь зээлийн шаардлагагүй хангахгүй ажилгүй нөхдүүд, үлдсэн тав нь зээл авах шаардлагагүй болтлоо баяжсан төрөөс төрсөн тэрбумтнууд эзэлдэг аж. Нөгөөтэйгүүр, Монголын төр цаашлаад хууль боловсруулагчид “Шүүгчийн эрх зүйн байдлын тухай” хуулийн төслийг боловсруулахдаа “.., бусдаас эдийн засгийн хувьд хараат бус байх, амьдралд нь хурэлцээтэй, баталгаатай гэсэн заалтыг дэлхийн жишигт нийцүүлэхийг оролдож оруулж өгсөн хэдий ч өнөөдрийнх шиг нөхцөл байдал үүссэн тохиолдолд эдийн засаг хямрвал, улс мөнгөгүй болбол” гэх эрсдлийг давхар суулгаж өгснийг эргээд хараад буруудах зүйлгүй мэт санагдах юм. Социалист үзэл баримтлалыг дэлхийн улс орнууд шаардлагатай үедээ төрийнхөө бодлогод тусгасан л байдаг юм билээ. Цаг цагаараа байдагтгүй, цахилдаг хөхөөрөө байдагтгүй юм шүү дээ.

# ҮЗЭЛ БОДОЛ

## Үргэлжлэл. Түрүүч нь I нүүрт

Яах аргагүй эдийн засаг элгээрээ мөлхөө дээрээ тулж, төсвөө бид хэмнэж чадах бүхий л агаар тэмцэхгүй бол энэ хэвээр дураараа дургиад байвал Засгийн газар дамжуурлаа зарлах нь цаг хугацааны л асуудал гэдгийг эдийн засагчид ч хэлсэн. Тийм болохоор чадах чинээгээрээ төсвөө хэмнэж, хэтэрсэн тансаглалаа хасах гэж Засгийн газар оролдож байна. Өөрөөр хэлбэл, төрийн албаны тансаглал, мөнгөний “хөөс”-ийг хагалах зүүг Засгийн газар атгаж байгаа гэсэн уг. Харин зоригтойхон танаад хатгаад, хийсэн шиг хийж чадах эсэхийг нь харах л үлдэж байна. Өнөөдөртөө элдэв янзын халамжуудыг эхнээс нь танаж эхэллээ. Тухайлбал, оюутнуудад

# ТӨРИЙН ТАНСАГЛАЫГ ТАНАЖ, МӨНГОНИЙ “ХӨӨС”-ИЙГ ХАГАЛАХ ЗҮҮ Ж.ЭРДЭНЭБАТЫН ГАРТ БАЙНА

...Үндсэндээ эдийн засгийн хямралтай холбоотойгоор байрны үнийг эс тооцво/ бусад “хөөс” арилж л байна. Бүр сайн хагалж, хөрсөнд нь буулгаарай. ҮИХ-ын гишүүд ч гэсэн олон янзын тусгай хангамж байвал сайн дураараа татгалзах хэрэгтэй. Манай парламентад цалингаараа амьдарч байгаа гишүүн хэдхэн л байгаа. Бусад нь бүгд бизнестэй бол бизнестэй, баян бол баян. Бүр хэтэрхий баян учраас ард түмнээ тансаглаж байна гэж чуулган дээр “зүүдэлж” байна шүү дээ. Тийм болохоор өөрсдөөсөө өхэл...

өгч байсан 70 мянган төгрөгийн халамж. Аль хэдийнэ ингэх байсан. Мөн сардаа 20, 30 сая төгрөг авдаг байсан дарга нарын цалинг ч тодорхой хэмжээнд бууруулахаар болсон. Шүүгч нарын цалинг ч бууруулах асуудал яригдаж, “хэрүүлийн алим” болчихоод байж л байна. Гэхдээ нөгөө талаар дарга, сайд, ямбатнуудын тусгай хэрэгцээ, тансаглалыг нэгмөсөн хаах хэрэгтэй. Монгол Улс нэг хэсэг уул урхайн баялагаасаа орж ирсэн хэдэн төгрөгөөр туйлав даа. Төрийн албан хаагчдын цалинг байхийгээд нээмээд л. Дарга нарын цалин тэнгэрт тулаадл. Тэр битгийн хэл төрийн албыг өдөр одроор томсгож, жинг нь нэмсээр, одоо өөрийгөө дааж алхахааргүй хэмжээнд хүргэчихлээ. Дарга нар нь бүгд данхайсан том машинаар ажил, гэрийнхээ хооронд зөвлгөөд л. Шатахууных нь мөнгө гэж жилдээ хэдэн зуун саяар яригдах зардал урсах жишээтэй. Бүр сүүлдээ “Би тийм том албан тушаалтай учраас жийп унах эрхтэй” гэж загнах хүн ч байлаа. Эдийн засаг хямарч байгаа энэ үед л бид зөв замаа олж, хөрсон дээрээ буух цаг болсон. Энгийнээр хэлбэл хэдэн жилийн хөөсөө хагалзгаая. Тийм болохоор шүүгч нарын цалинг хассан нь ч зөв. Элдэв төрлийн халамжуудыг танах нь ч зөв. Дээрээс нь дарга нарынхаа тусгай хангамжуудыг тана, одоо. Ер нь төрийн албанц ажиллаж байгаа дарга нар хот дотор том жийнээр ажил, гэрийн хооронд явж ях юм бэ. Тийм ямар хэрэгцээ, шаардлага байгааг үл ойлгоно. Жижиг тэргээр гэртээ хүргүүлээд, ажилдаа яввахаар ядуу харагдах гээд байгаа юм уу. Төрийн мөнгөөр худлаа үнэн ярыж гадаад руу явдаг байдлыг ч бас халаач. 2014 онд яласан билээ, Иргэдийн хурлын хэдэн нөхдүүд туршлага судлах нэрийдлээр Бразил явж, хөлбөмбог үзсэн. Энэ мэт худлаа үнэн шалтгаан хэлж,

нь урамшуулал гэж баахан мөнгө өгч байж. Одоо улсад мөнгө алга, өрөө яж дарья даа гэж тархиа гашилгаж байгаа энэ үед орлогондоо таарсан “гутал” авахаас бинь яадаг юм. Угаасаа сүүлийн хоёр, гурван жилд гадаад зах зээлээс хамааралтай эдийн засгийн хямрал манайд үүссэн. Мөнгө төгрөг ч хумигдаад, эдийн засаг ч унасан. Хувийн хэвшүүдийн орлого буурч, аргагүйн эрхэнд ажилчдаа цомхотгож, зардлаа бууруулж, нөхцөл байдалдаа тааруулж ажиллаж байгаа. Зарим нь бүр хаалгаа барьсан. Худалдан авах чадвар эрс буурсантай холбоотойгоор өргөн хэрэглээнийн барааны үнэ өссөнгүй. Одоо хувцас хунар бүр хямдарч байгаа биз дээ. Монголчууд ипотекийн зээлээ төлөх гээд хувцас ч авах тэнхээгүй л явна. Үндсэндээ эдийн засгийн хямралтай холбоотойгоор байрны үнийг эс тооцвол бусад “хөөс” арилж л байна. Бүр сайн хагалж, хөрсонд нь буулгаарай. УИХ-ын гишүүд ч гэсэн олон янзын тусгай хангамж байвал сайн дураараа татгалзах хэрэгтэй. Манай парламентад цалингаараа амьдарч байгаа гишүүн хэдхэн л байгаа. Бусад нь бүгд бизнестэй бол бизнестэй, баян бол баян. Бүр хэтэрхий баян учраас ард түмнээ тансаглаж байна гэж чуулган дээр “зүүдэлж” байна шуу дээ. Тийм болохоор өөрсдөөсөө эхэл. Дэд сайдуудаа авч хая. Хэдэн цэцэрлэг барьчих мөнгө жилдээ гарч ирнэ. Болдог бол ипотекийн зээлийг ч тодорхой хугацаанд зогсоогод, байрныхаа үнийг буулгахгүй гүрийгээд байгаа нөхдүүдийн хандыг хага дармаар байна. Одоо л бид хөрсон дээрээ буух цаг болсон. Тэгхгүй хөөстэйгээ хөөрөөд, тэнгэрт амьдраад байвал нэг өдөр газарт хатуухан унаж магад. Хaa сайгүй байгаа хөөсөө бага багаар нь хагалж, хатуухан унахгүйсэн.

## ӨНӨӨДРИЙН ТОП ИШЛЭЛ

# УИХ-ЫН ГИШҮҮН Самандын ЖАВХЛАН

...Äàì i òóð: áóé í èéäýì ä  
ýì í ýéýã öàääàà, ì àí ñóðàë, áàýð  
çóääà äàâàì ãæéëæ  
áàéääàã Öàðèí  
ì àí äàí áàääàð:  
áóé í èéäýì ä  
áî ëïâñðîë,  
öýâëýë  
ì ýäýýëýë í ü  
öýðã: ;ëæ  
áàéääàã..



## ОНЦЛОХ ҮЙЛ ЯВДАЛ

## ЧӨЛӨӨТИЙН ХОЛБОО Б.БАЯРАА, Ц.ЦОГТБАЯР НАРЫН ЭРХИЙГ ХАСЛАА



## Үргэлжлэл. Түрүүч нь I нүүрт

Тэгвэл чөлөөт бөхийн холбоо энэ сарын 29-ний өдөр Удирдах зөвлөлийн хурлаа өргөтгесэн

дасгалжуулах эрхийг хоёр жил хүртэлх хугацаагаар хасах буюу онцгой тохиолдолд түдгэлзүүлэх гэсэн заалтыг зөрчсон тул хоёр дасгалжуулагчийн Олон улс болон дэлхий, дотоодын бүх тэмцээн, ямарваа нэгэн чөлөөт бөхийн уйл ажиллагаанд орох эрхийг хасч байна гэсэн шийдвэр гаргалаа” хамгийн том спортын наадам, Олимпийн хүрэл медалийг шавь Г.Мандахнарангаараа авахуулж чадсан хөдөлмөр, зүтгэлийг минь, шавийнхaa төлөө зүтгэсэн зүтгэлийг хормын төдийд байхгүй болгож, тэр байтугай хүний эрхийг хасч байгаад маш их гомдолтой байна.

дараа Монголын Чөлөөт бөхжүүлэх  
холбооныхон Монголын түмнээс училал гүйж, бөхийн юм. Тэгвэл дасгалжуулах эрх  
хасуулсан хоёр багш ч гэсэн энэхүү хэвлэлийн хурлын дараа  
өөрсдийн байр сууриа илэрхийлжээ.

-Дэлхий нийтээрээ бидний дэмжээд, та нарын зөв байсан шүү гэсэн. Гэтэл өнөөдөр бидний уччлал гүй гэж байгаа юм уу. Бид уччлал гүйна гэхээр булхайтай шүүлт, бузар бухний омно бууж очгаж байгаатай ялгаа юу байна. Би бохөд 26 жил зүтгэсэн. Бид хамтдаа л зүтгэж байгаа. Энэ хугацаанд элгээрээ хэвтчихсөн байсан Монголын эрэгтэй чөлөөт бөхийн багийг сэргээлээ. 26 жилийн хугацаанд дэлхийгээс зургаан медаль авдаг байсан. Бид дөрвөн жилийн дотор дэлхийгээс зургаан медаль авахуулсан. Хүн төрөлхтний

Ц.Цогтбаяр: Буруугаа хүлээнхвэл Спортын арбитрын шүүхэд заргааныг илрүүлж.

-Бид уччлал гүйж болохгүй. Б.Баяраа багш бид хоёр буруу зүйлийн төлөө тэмцсэн юм уу. Тийм булхайтай шүүлт гараагүй бол бид хоёр хувцсаа тайлахгүй. 5 минут 59 секундэд барилдааныг зогсоогоод, манай бөхийг торгочихсон бол бид хоёр дурмээ бариад буугаад л явна. Гэтэл дүрмийн бус шүүлт шүү дээ. Энд булхай орчихлоо. Дэлхийн бөхийн холбоо болон Монголын чөлөөт бөхийн холбооны хоорондын тохироо явагдаж байж болно. Хэл амгүй асуудлыг дарья, хоёр багшаар нь тут тахя гэдэг. Дээрээс нь тэдний цаад санаа нь бид хоёрт хариуцлага тооцсон гэсэн бичиг цааш нь явуулаад. Г.Мандахнарангийн медалийг авахаар хөөцөлдөх эрхгүй болгох гэж байна. Бид буруугаа хүлээчихвэл спортын Арбитарын шүүхэд зарга үүсгэж чадах уу. Чадахгүй шүү дээ.



# ОНЦЛОХ ХУУДАС

SPEAK OUT



## ИХ СПОРТЫН УДИРДЛАГЫН ТӨВШИНД ШИНЭЧЛЭЛ ХЭРЭГТЭЙ

Н.БАТЗАЯА

**Бразилийн Рио Де Жанеро хотод болсон хүн төрөлхтөний эв нэгдлийн бэлгээдэл XXXI дэх удаагийн олимпийн наадамд манай улсын тамирчид амжилттай оролцож, мөнгө, хүрэл мөдэлийг эх орондоо авч ирсэн билээ. Гэвч олимпийн дараа их спортод шинэчлэлт хэрэгтэй гэх яриа гарсан. Тиймээс бид дасгалжуулагч нартай уулзаж, тэдний байр суурьыг сонслоо.**

**Г.Энхбаяр: Багш, дасгалжуулагч нар дүгнэлт хийж, тамирчидтайгаа тулж ажиллана**



/Жүдогийн дасгалжуулагч/

-Энэ жилийн олимп ингээд дууслаа. Дөрвөн жилийн дараа Японы Токио хотод олимп болно. Тэгэхээр дараагийн олимпод бэлтгэх шаардлагатай болж байна. Токиогийн олимпийд тамирчдаа бэлтгэх шинэ цикль, шинэ төлөвлөгөө гаргана. Олимп дууссаны маргаашнаас эхлээд л шинэ аргачлааар ажиллаж, дараагийн олимпод тамирчдаа бэлдэнэ шүү дээ. Би хувьдаа Риогийн олимпид

оролцсон манай жудо бөхийн тамирчид боломжийн хүрээнд ажилласан гэж дүгнэж байгаа. Тамирчид маань тив дэлхийн ондor эзэргэлтийн тэмцээнүүдийг алгасалгүй оролцсон. Нэгийг нь ч алгасаагүй. Оролцсон тэмцээн бүртээ амжилт гаргасан. Монголын ард түмэн жудогийн тамирчдаас илүү их зүйл хүлээж шүү дээ. Ганцхан Монголын тамирчид биш. Дэлхийн шилдэг багуудын олимпийн аварга тамирчид ч байсан. Том том байсан. Гэвч манай тамирчид санаанд

нь хүрч чадсангүй. Гэхдээ Д.Сумьяа эмэгтэйчүүдийн 57 кг-ын жинд мөнгөн медаль авлаа. Дэлхий, олимпоос медаль авна гэдэг маш том амжилт. Риогийн олимпийн үеэр олимп, дэлхийн аваргын медальтай олон хүн мулгарлаа шүү дээ. Ганцхан Монголын тамирчид биш. Дэлхийн шилдэг багуудын олимпийн аварга тамирчид ч байсан. Том том тамирчдад их халгаатай тэмцэн

байлаа. Шинэ залуу тамирчид их гарч ирсэн. Манай улсын найдлаа тавыж байсан тамирчид ч хожигдсон. Тиймэрхүү л тэмцэн боллоо. Үнд манай багш, дасгалжуулагч нар дүгнэлт хийж, тамирчидтайгаа тулж ажиллана байх. Шинээр багаа бүрдүүлж ажиллах хэрэгтэй байна.

**Б.Ганбаатар: Боксын холбооноос шинэ цикль, шинэ төлөвлөгөө гаргана**



/Боксын дасгалжуулагч/

-Боксын холбооноос шинэ цикль, шинэ төлөвлөгөө гаргана. Манай улсын боксын спорт сургалтын олон арга барилтай. Тухайлбал, бид хуучин зөвлөлтийн арга бариллаар ажилласан. Дараа нь Куб улсын дасгалжуулагчид ирсэн. Тэднээс суралцсан зүйл бий. Манай дасгалжуулагчид ч гацаад руу сургалтанд явсан. Мөн бид удахгүй том сургалт явуулахаар төлөвлюөд байна. AIBA буюу олон улсын сонирхогчдын боксын холбооноос мэргжилтнүүд ирж сургалт хийн. Ер нь жил бүр олимпийн циклуудээс гадна сургалт зохион байгуулдаг юм. Олон жилийн туршилагыг хараад, боксын спортыг хөгжүүлье гэвэл томоохон компаниудыг дагасан нь дээр. Тэгж байж л хөгжине. Зөвхөн

бокс ч гэлтгүй ямар ч спортод байнга л санхүүжилт шаардаж байдал. Материал, баазтай байж л тамирчдын бэлтгэл, ур чаадвар сайжирнаа шүү дээ. Манай спортын хувьд гэвэл Монгол Улсын хэмжээнд ганцхан заалт байдал. Спортын ордонд байрлаж байгаа энэ заалт байна. Бүгдээрээ энд төвлөрчихээд жоохон хэцүү л дээ. Тэгэхээр төр засгийн удирдлагууд болон сая сонгуульд ялсан гишүүд залуу усийнхээ боловсролд анхаарал тавина байх гэж найдаж байна. Тэдэнд улс төрийн зорилго байгаа байлгүй. Тэгэхээр заалны асуудлыг сайжруулах хэрэгтэй. Тэгээд тэндээ л ярж суугаад байх хэрэгтүү. Бид зөвхөн олимпийн аварга төрүүлэх гэж байгаа юм биш. Иргэдийн эрүүл мэндэд

туслах хэрэгтэй. Улс төр ярьдаг хумүүс үүнд анхаарал хандуулбал зүгээр. Би хувьдаа саяны олимпид манай тамирчид уүргээ биелүүлсэн гэж бодож байгаа. Цэндбаатар, Энх-Амар гээд ирээдүйтэй тамирчид байна. Яах вэ, хумүүс янз бүрийн зүйл ярж, муулж байна л даа. Бээжингийн олимпид тэгж оролцсон. Лондонд тэгсэн. Одоо тийм боллоо гээд л.

Яг унзандээ хумүүсийн ярж байгаа шиг биш л дээ. Тамирчны амжилтад нөлөөлэх зүйлс гэж бий. Тэмцэн болох улсын цаг агаарын нохцол байдал, цагийн зөрүү гээд их юм байдаг. Гэхдээ манай тамирчид үүргээ биелүүлсэн. Ер нь олимпид шилдгийн шилдгүүд оролцдог. Тамирчид дөрвөн жилд нэг

удаа болдог олимпид оролцохын тулд өмнө нь олон тэмцэнд оролцон түрүүлж байж, сая эрхээ олж авдаг. Хүмүүс шинэ залуу тамирчдаа орууллаа гэдэг. Тэд чинь өөрсдөө тэмцэнд түрүүлж, эрхээ авч оролцож байгаа. Тэрнээс бид оруулж байгаа юм биш. Нэг талаараа хумүүсийн шүүмжлэл байх ёстой. Хүмүүс тэр спортод дуртай, хайртай учраас илүү ихийг хүсээд байна шүү дээ. Хүн дуртай зүйлээсээ ихийг хүсэц. Тэр нь ч зөв. Тэгж байж л тухайн тамирчны хор, шарыг малтаж цааш ахин, тэмцэхэд нь тусална. Тамирчид чинь мөнхийн тэмцэл дунд байдаг. Тэгэхээр хумүүсийн шүүмжлэл байх ёстой. Гэхдээ ямар аргаар вэ гэдэг нь л гол.

**Л.Сумьяа: Шинэчлэлт хэрэгтэй нь Риогийн олимпоос харагдсан**

-Спортодшинэчлэлт хэрэгтэй байлгүй ях вэ. Риогийн олимпий харсан биз дээ. Риогийн олимпоос харагдлаа шүү дээ. Тэр хүн шоконд орсон байж болно. Гэхдээ дасгалжуулагч хүн бүх зүйлийг удирдаж байх ёстой. Ес зүйн хувьд хувцсаа тайлан сануулдаж байгаа. Гэхдээ эх орних тоё тийм үйлдэл гаргасан. Тухайн үед шоконд орсон, сэтгэлхэдэлт ихтийт байсан байх. Миний бодлгоор хувцсаа тайлан нь ёс зүйн хувьд байж боломгүй үйлдэл гэж дүгнэсэн. Ер нь олимп эхлэхээс омно дасгалжуулагчид нь тамирчидынхаа тархинд юм хийх хэрэгтэй. Булчинд нь юм хийсэн юм чинь тархинд нь ч юм хийж болно доо. Толгойд бас мэдлэг олгох хэрэгтэй. Би ингэж л боддог. Риогийн олимпид оролцсон манай хөнгөний тамирчдын чадвар л тэр. Үнэхээр явж байгаа нь тэр юм. Манай улсын цаг агаарын

нөхцөл, газар нутгийн онцлог гээд нөлөөлөх хүчин зүйлс бий. Яаж тэр ондэр эргэлтийэй Итогийн тамирчдыг гүйцэх вэ дээ. Харин ч таван эрх авсан. Бусад спортыг бодвол байрлаж, элдэв юм хэрэглэх биш. Зүгээр ногоотой шөл идэж байгаад л таван эрх олж авсан. Байрлаж баригч. Риогийн олимпид оролцох тархан энэхүү таван эрх олж авсан. Засаг солигдохоор дагаад бусад албан тушаалтууд солигдчих юм. Тэгээд л энэ асуудал хойшилд байна. Хэрвээ тартан замыг барилбал хөнгөн атлетикийн спортих хөгжине. Ер нь манай улс шиг замгүй орон гэж алга. Шааланбаатар хотод гүйг гэхэд гудамж талбай нь машин техник, байшин барилгаар дүүрчихсэн. Одоо Үндэсний цэцэрлэгт хүрээлэнд л гүйж байна шүү дээ. Үнэхээр зам талбай байхгүй. Төв цэнцэлдэх дотор гүйн хөгжээр хэдэн сая тогрог нэхдэг. Нэг тэмцэн явуулахад

гэдэг тухайн хүний хариуцлагатай л холбоотой асуудал. Хөнгөний спортын хөгжилд том түлхэц болох асуудлыг манай холбооны ерөнхий нарийн бичгийн дарга Ч.Зоригтбаатар гурав, дөрвөн жил хөөцөлдөж байна. Сая яг барилгах гээд монгол санхүүгийн асуудлыг шийдэх гэгэлт бас л болж байх. Засаг солигдохоор дагаад бусад албан тушаалтууд солигдчих юм. Тэгээд л энэ асуудал хойшилд байна. Хэрвээ тартан замыг барилбал хөнгөн атлетикийн спортих хөгжине. Ер нь манай улс шиг замгүй орон гэж алга. Шааланбаатар хотод гүйг гэхэд гудамж талбай нь машин техник, байшин барилгаар дүүрчихсэн. Одоо Үндэсний цэцэрлэгт хүрээлэнд л гүйж байна шүү дээ. Үнэхээр зам талбай байхгүй. Төв цэнцэлдэх дотор гүйн хөгжээр хэдэн сая тогрог нэхдэг. Нэг тэмцэн явуулахад

**Ц.Цогтбаяр: Монголын чөлөөт бөхийн холбооны удирдлагад шинэчлэлт хэрэгтэй**



-Монголын чөлөөт бөхийн холбоо шинэчлэгдэх нь зөв. Дасгалжуулагч тамирчдынхаа төлөө ажиллах ёстой. Холбоо бол олон нийтийн байгууллага шүү дээ. Тэрнээс биш хэн нэгний хувийн эрх ашигийн төлөө, оөрсдийнхөө төлөө ажиллаад байж болохгүй. Үүний цаанаа мянгаа чөлөөт бөхийн хичээллэгээ гэсэн запуусын хүсэл мөрөөдөл можно. Сүүлийн тур, дөрвөн жилийн дотор чөлөөт бөхийн барилдаа хүслэлтийн тоо ёслөв. Чөлөөтөөр барилдаа хүслэлтийн тоо ёслөв. Риогийн олимпий харсан биз дээ. Риогийн олимпий харсан биз дээ. Тэрнээс биш хэн нэгний хувийн эрх ашигийн төлөө, оөрсдийнхөө төлөө ажиллаад байж болохгүй. Үүний цаанаа мянгаа чөлөөт бөхийн хичээллэгээ гэсэн запуусын хүсэл мөрөөдөл можно. Сүүлийн тур, дөрвөн жилийн дотор чөлөөт бөхийн барилдаа хүслэлтийн тоо ёслөв. Чөлөөтөөр барилдаа хүслэлтийн тоо ёслөв. Риогийн олимпий харсан биз дээ. Риогийн олимпий харсан биз дээ. Тэрнээс биш хэн нэгний хувийн эрх ашигийн төлөө, оөрсдийнхөө төлөө ажиллаад байж болохгүй. Үүний цаанаа мянгаа чөлөөт бөхийн хичээллэгээ гэсэн запуусын хүсэл мөрөөдөл можно. Сүүлийн тур, дөрвөн жилийн дотор чөлөөт бөхийн барилдаа хүслэлтийн тоо ёслөв. Чөлөөтөөр барилдаа хүслэлтийн тоо ёслөв. Риогийн олимпий харсан биз дээ. Риогийн олимпий харсан биз дээ. Тэрнээс биш хэн нэгний хувийн эрх ашигийн төлөө, оөрсдийнхөө төлөө ажиллаад байж болохгүй. Үүний цаанаа мянгаа чөлөөт бөхийн хичээллэгээ гэсэн запуусын хүсэл мөрөөдөл можно. Сүүлийн тур, дөрвөн жилийн дотор чөлөөт бөхийн барилдаа хүслэлтийн тоо ёслөв. Чөлөөтөөр барилдаа хүслэлтийн тоо ёслөв. Риогийн олимпий харсан биз дээ. Риогийн олимпий харсан биз дээ. Тэрнээс биш хэн нэгний хувийн эрх ашигийн төлөө, оөрсдийнхөө төлөө ажиллаад байж болохгүй. Үүний цаанаа мянгаа чөлөөт бөхийн хичээллэгээ гэсэн запуусын хүсэл мөрөөдөл можно. Сүүлийн тур, дөрвөн жилийн дотор чөлөөт бөхийн барилдаа хүслэлтийн тоо ёслөв. Чөлөөтөөр барилдаа хүслэлтийн тоо ёслөв. Риогийн олимпий харсан биз дээ. Риогийн олимпий харсан биз дээ. Тэрнээс биш хэн нэгний хувийн эрх ашигийн төлөө, оөрсдийнхөө төлөө ажиллаад байж болохгүй. Үүний цаанаа мянгаа чөлөөт бөхийн хичээллэгээ гэсэн запуусын хүсэл мөрөөдөл можно. Сүүлийн тур, дөрвөн жилийн дотор чөлөөт бөхийн барилдаа хүслэлтийн тоо ёслөв. Чөлөөтөөр барилдаа хүслэлтийн тоо ёслөв. Риогийн олимпий харсан биз дээ. Риогийн олимпий харсан биз дээ. Тэрнээс биш хэн нэгний хувийн эрх ашигийн төлөө, оөрсдийнхөө төлөө ажиллаад байж болохгүй. Үүний цаанаа мянгаа чөлөөт бөхийн хичээллэгээ гэсэн запуусын хүсэл мөрөөдөл можно. Сүүлийн тур, дөрвөн жилийн дотор чөлөөт бөхийн барилдаа хүслэлтийн тоо ёслөв. Чөлөөтөөр барилдаа хүслэлтийн тоо ёслөв. Риогийн олимпий харсан биз дээ. Риогийн олимпий харсан биз дээ. Тэрнээс биш хэн нэгний хувийн эрх ашигийн төлөө, оөрсдийнхөө төлөө ажиллаад байж болохгүй. Үүний цаанаа мянгаа чөлөөт бөхийн хичээллэгээ гэсэн запуусын хүсэл мөрөөдөл можно. Сүүлийн тур, дөрвөн жилийн дотор чөлөөт бөхийн барилдаа хүслэлтийн тоо ёслөв. Чөлөөтөөр барилдаа хүслэлтийн тоо ёслөв. Риогийн олимпий харсан биз дээ. Риогийн олимпий харсан биз дээ. Тэрнээс биш хэн нэгний хувийн эрх ашигийн төлөө, оөрсдийнхөө төлөө ажиллаад байж болохгүй. Үүний цаанаа мянгаа чөлөөт бөхийн хичээллэгээ гэсэн запуусын хүсэл мөрөөдөл можно. Сүүлийн тур, дөрвөн жилийн дотор чөлөөт бөхийн барилдаа хүслэлтийн тоо ёслөв. Чөлөөтөөр барилдаа хүслэлтийн тоо ёслөв. Риогийн олимпий харсан биз дээ. Риогийн олимпий харсан биз дээ. Тэрнээс биш хэн нэгний хувийн эрх ашигийн төлөө, оөрсдийнхөө төлөө ажиллаад байж болохгүй. Үүний цаанаа мянгаа чөлөөт бөхийн хичээллэгээ гэсэн запуусын хүсэл мө

# ДУГААРЫН СУРВАЛЖЛАГА

# АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН ОРЛОГО ӨСЧЭЭ,

Б.ДАВААХҮҮ  
Н.БАТЗАЯА

Аливаа улс орны эдийн засгийн хөдөлгөөг хүч нь аялал жуулчлалын салбар байдал гэдэгтэй хэн ч маргаахгүй. Гэхдээ манай орны хувьд уул уурхайн салбартаа хэмт түшиглэж, аялал жуулчлалын салбарыг орхигдуулсаар өнөөдрийг хүрсэн. Нэг үеэс бодөв манай улс энэ салбарт анхаарлаа хандуулах болжээ. Бид өөрсдөө ч дотоодын аялал жуулчлалаа илүүтэй сонирхдог болсон байна.

Энэ утгаараа аялал жуулчлалаас олох орлого өссөн гасэн сайхан мэдээ дуулдана билээ. Гэхдээ үйлчилгээ “тээг” төвшнийг заасан хэээр. Тиймээс “Монголын мэдээ” сочин энэ удаа аялал жуулчлалын хөжил, түүнд тулгамдаж буй асуудлыг хөндөхийг зорьсон юм.

## Салбарын орлого өсчээ

Монголын аялал жуулчлалын салбар ямар төвшинд байгааг зорин ирсэн жуулчны тооноос харж болх байх. Харин үзэн зөв статистик мэдээллийг салбар яам огх болов уу гэж тооцон манай сурвалжлах баг юун түрүүнд. Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамыг зорьж, хэвлэлийн төлоөлөгчтэй нь уулзан статистик тоон мэдээллийг авсан юм. Үндэсний Статистикийн хорооноос гаргасан тус мэдээлэлд дурьдсанаар, энэ салбарын орлого өмнөх жилийн мөн үеийнхтэй харьцуулахад өссөн үзүүлэлттэй байна. Тодруулбал, зочид буудлын орлого 2016 оны эхний хагас жилд 58.3 тэрбум төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеийнхээс 8.7 тэрбумаар буюу 17.6 хувиар өсчээ. Зочид буудлын салбарын нэг орлонд ногддог дундаж орлого 2016 оны эхний хагас жилд 8.4 сая төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеийнхээс 699.0 мян.тог буюу 9.0 хувиар өссөн байна. Харин нийтийн хоолны салбарын мэдээнд 2016 оны эхний хагас жилд үйл ажиллагаа явуулсан 794 аж ахуйн нэгж хамрагдсанаас нийт орлого нь 108.2 тэрбум төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеийнхээс 8.2 тэрбум төгрөг буюу 8.2 хувиар өсчээ. Жуулчдын тооны тухайд зөвхөн зургадлагар сарын байдлаар гэхэд 42823 жуулчин манай улсыг зорин ирсэн байх бөгөөд энэ нь онгорсон жилийн мөн үеийнхээс 9.6 хувиар өссөн үзүүлэлт юм. Харин аялал жуулчлалын хамгийн оргил үе гэгдэг долдугаар сард 6170 жуулчин ирсэн нь өмнөхөөсөө нэг хувиар өссөн үзүүлэлт гэнэ. Гадны жуулчдын ихэнх хувийг БНХАУ-ын иргэдээзэлж байгаа бол үлдсэн нь ОХУ, БНСУ, Япон, АНУ, БНКУ зэрэг улсын иргэд байгаа юм.

## Жуулчид ихэнхдээ үзэсгэлэнт байгалийг харах гэж ирдэг

Тоон мэдээллийг харахад ийм байна. Харин Монголын үзэсгэлэнт байгалиар аялсан гадны болоод дотоодын жуулчид ямар сэргээлтэй үлдэж байгаа нь энэ салбарын хөгжлийг тодорхойлох гол үзүүлэлт болх учитрайт. Тиймээс бид тэндээс гарч, нийслэлхөтөхьсөёл, урлагийн байгууламжыг сонирхож яваваа гадны жуулчид болон зуны амралтаа аялж онгоруулсан дотоодын жуулчдын санал сэргээдлийг сонирхсон юм. Ерөнхийдөө уулзсан бүхий л

дотны бүхий л жуулчид дуу нэгтгэйгээр дэмжиж байсан юм. Энэ асуудлаас гадна зарим аялагчид хоточ орчуулагчдын мэдлэг нимгэн байгааг хатуухан хэлж байсныг нутуудад ях вэ. Ингээд Монголын аялал жуулчлалын салбарт дун тавих жуулчдын сэргээдлийг сонссонсоо хүргэе. Бид тэднээс “Монголын аялал жуулчлалын салбарын оногийн төвшин хийгээд цаашид хөгжүүлэх арга зам”ын талаар асууж явлаа. Гэхдээ



торхоөр нь цаашдаа ч хадгалан үлдээсэй гэж хүсч байна.

**Сан Хэ Ли:**  
**Жорлонгийн**  
**асуудал маш**  
**хүнд байна**

-Би Монголд анх удаагаа ирж байна. Сэтгэгээд үнэхээр ондер байгаа шүү. Өмнө нь наиз нөхөд танилын хүрээнхээс Монголын аялал жуулчлалын талаар нэлээд сонсч байсан. Тухайн үед энэ салбарын хөгжлийн талаар доогуур төсөөлжтэй байснаа нуугаад ях вэ. Харин өөрийн биеэр ирсний дараа миний төсөөлж байснаас ч илүү гайгүй төвшинд хөгжжүй бүй нь харлаа. Аялал жуулчлалын байгууллагууд, хоточ орчуулагчид ондер төвшинд бэлтгэгдсэн байдаг юм байна. Энэ удаа ажлын хамт олонийгоо дөрвөн шоно таван хоногийн аялалаар ирсэн. Дараагийн удаа гэр бүлтэйгээ хамт ирнэ гэж бодож байна. Бид элсэн тасархай, Тэрэлж рүү явсан. Мөн хотын аялалаар соёл, дурсгалын газруудаар явж, Тайсан толгой гарсан. Тэнд И Тэ Жүн гэх дурсгалын цэцэрлэг байдаг. Тэр цэцэрлэгт очижод үнэхээр гүн гүнзгий сэтгэгдэл төрсөн. Солонгост очоод олон хүнд Монголын аялал жуулчлалын талаар сайн сайхнаар дурсах болно. Хүндэрэл бэрхшээлийн тухайд хөдөө орон нутаг руу явах хол замд шатахуун түгээх станцууд маш ховор байдаг юм билээ. Ялангуяа жорлонгийн асуудал маш хүнд байгаа нь анаарагдлаа. Нэн тэргүүнд анхаармаар санагдсан. Миний бодлоор Монгол Монголоороо л байсан нь илүү үр дүнтэй байх болв уу. Хэдийгээр ондер хөгжилтэй орнуудын соёлыг нэвтрүүлэх хэрэгтэй ч гэсэн Монгол өөрийн гэсэн онцлогийг шингээсн байгаль, ахуйгаа яг тэр хэвээр нь хадгалан хөгжүүлэх ёстой юм болов уу. Япон болон Азиин

дэлхийд Чингис хааны төрсөн нутаг хэмээн нэрээ тамгалсан Монголын аялал жуулчлалыг тийм ч ондоор үзэлсэнгүй.

**Микия**  
**Нишимура:**  
**Монголчууд**  
**мөнгө салгах**  
**аргыгл нарийн**  
**хөгжүүлсэн**

-Монголын аялал жуулчлалын хөгжлийн талаар яривал эхээд үйлчилгээг ярих хэрэгтэй байх. Миний бодлоор Монголчууд мөнгө салгах аргыг л нарийн хөгжүүлсэнээс бус жуулчдад чиглэсэн үйлчилгээ нь хөгжжик чадаагүй л байна. Хөтөч орчуулагч гэхэд гадаад хэлээр чолоотэй ярж чадаж байгаа атлаа Монголынхоо түүх, соёл, зан заншлын тухай сайн замдаггүй. Тэр бүү хэл хотод төрж өссөн хүмүүс хөдоогийн тухай зөв ч ярж

байна. Зах, худалдааны төвөөр ч тайван худалдаа хийж ч болохгүй. Зарим газарт очижод зөвхөөр авах шаардлагатай болдог. Мэдээж ингэж болно. Гэхдээ хугацаа алдаарагүй байна.

**Чизко Хирота:**  
**Хөдөө орон**  
**нүтгийн зочид**  
**буудлуудын**  
**үйлчилгээг нэн**  
**тэргүүнд засч**  
**сайжруулах**  
**хэрэгтэй**

-Хөвсгөл, Өмнөговь, Баян-Өлгий, Төв, Сэлэнгэ, Ховд аймгийн нутгаар аялж байсан. Миний бодлоор Монголын аялал жуулчлалыг хөгжүүлэхийн тулд байгаль ертонц, хөдөө нутгийн соёл, ёс заншилаа тэр хэвээр нь хадгалан хөгжүүлэх ёстой юм болов уу. Япон болон Азиин



чадаггүй. Тэр ч байтугай Монголоороо ч зөв ярж чадаагүй хоточ орчуулагч нар байдаг. Ичдэгтэй юм болов уу. Хэлмэрчийн ажлын талаар ямар ч ойлголтгүй ч хүн таарч байсан. Өмнөөс нь санаа зовмоор. Нисэх онгоцын төвлөвлөгөө нь бас амархан өөрчлөгддөг. Бас нисэх онгоцын ачааны хязгаар нь жуулчны хувьд маш хэцүү. 10 кг-ын ачаа авч явах ёстой. Гэтэл түүнд нь Камер, видео, компютер гэх мэтийн нэн шаардлагатай ачаа багтдаггүй. Жуулчид ачаа ихтэй шүү дээ. Үнэхээр аялал жуулчлалын орон болгохыг хүсч байгаа л бол ирж байгаа хүмүүсийнхээ ауулгүй байдлыг ч гэсэн бодолжүй үзэх хэрэгтэй байх. Ер нь жуулчдын ауулгүй байдлаар сайнтар хангах хэрэгтэй. Оройн цагаар гадуур гарч ч болохгүй ийм нийгэмтэй оронд ях гэж жуулчид ирж юм. Зочид буудлын өрөөнөөсөө хүртэл юмаа хулгайд алдчихаж бусад ороодлхарч юм. Энэхүү олонийгоо дөрвөн шоно таван хоногийн аялалаар ирсэн. Дараагийн удаа гэр бүлтэйгээ хамт ирнэ гэж бодож байна. Бид элсэн тасархай, Тэрэлж рүү явсан. Мөн хотын аялалаар соёл, дурсгалын газруудаар явж, Тайсан толгой гарсан. Тэнд И Тэ Жүн гэх дурсгалын цэцэрлэг байдаг. Тэр цэцэрлэгт очижод үнэхээр гүн гүнзгий сэтгэгдэл төрсөн. Солонгост очоод олон хүнд Монголын аялал жуулчлалын талаар сайн сайхнаар дурсах болно. Хүндэрэл бэрхшээлийн тухайд хөдөө орон нутаг руу явах хол замд шатахуун түгээх станцууд маш ховор байдаг юм билээ. Ялангуяа жорлонгийн асуудал маш хүнд байгаа нь анаарагдлаа. Нэн тэргүүнд анхаармаар санагдсан. Миний бодлоор Монгол Монголоороо л байсан нь илүү үр дүнтэй байх болв уу. Хэдийгээр ондер хөгжилтэй орнуудын соёлыг нэвтрүүлэх хэрэгтэй ч гэсэн Монгол өөрийн гэсэн онцлогийг шингээсн байгаль, ахуйгаа яг тэр хэвээр нь хадгалан хөгжүүлэх ёстой юм болов уу. Япон болон Азиин

**Кан Хён У:**  
**Зэрлэг тахийг**  
**олж харах хэцүү**  
**байлаа**

-Хустайн Үндэсний цэцэрлэгт хүрээлэн руу зэрлэг тахийг харахаар явсан юм. Явж байх замдаа маш сайхан байгаль, өргөн уудам тал нутагт хараа бэлтгээж очих газраа тархсан. Гэвч тэр хол байгаа тахийг олж харна гэдэг үнэхээр хүнд байлаа. Хэр баргийн хүн олж харамгийн юм билээ. Мөн Тэрэлжид очиж, Чингис хаан голийн талбайд тоглож үзсэн. Дэлхийн олон оронд аялж, голын талбайг харж байсан л даа. Хэдийгээр машингийн хол алхаж тоглох нь хундрэлтэй байсан ч, байгаль нь үнэхээр сайхан байсан. Айх Монголд ирэхдээ гэрт хоноглож үзэх сонирхолтой байсан юм. Гэвч тэнгэр бүрхэг байсан учир одтой тэнгэрийг харж чадаагүй.

## ДУГААРЫН СУРВАЛЖЛАГА

# ХАРИН ҮЙЛЧИЛГЭЭ...

**Б.Жаргал:**  
Соёлтой  
үйлчилгээ,  
соёлтой  
аялагчдыг  
төлөвшүүлж  
чадахгүй бол  
Монголын аялал  
жуулчлалын  
хөгжил өдий  
байна

Энэ зун Архангай аймаг, Цэцээ гүн рүү явган аялалд гарсан. Аялал мэдээж сайхан. Гэвч сэтгэл гонсойлгосон зүйлс олон байлаа. Цэцээ гүний оргил руу алхаж байхад Манзуширийн хийдээр дайран юм. Оргил хүртиээ бараг хоёр цаг гаруй алхадаг юм билээ. Тэр үед Цэцээ гүний ойр орчимд майхантай хүмүүс мунаар хүн мөдгүү цохиж, самрыг нь авч байхтай тааралдсан. Тэд түүсэн самар, жимсээ Цэцээ гүний оргилын доохон талд овоолж байсан. Тэгээд оргил дээр нь гарч ирэхдээ овооных нь хажууд хур хогийн цэг үүссэн байлаа. Уг нь одор ирэх тусам хотын залус сөлжик байгаа гэж би боддог. Гэтэл тийм биш юм билээ. Цэцээ гүн рүү зөвхөн Монголын гэлтгүй гадаадын жуулчид ч авирч байгаа шүү дээ. Ядаж иргэд ухамсраараа хоогоо хаялгүй, цүнхэндээ хийгээд авч явж болно. Гэтэл иргэдэд тэр зэргийн ухамсар дутагдаж байна. Тэр чинь зүгээр нэг газар биш. Бүхэл бүтэн аялал жуулчлалын бүс, дархан цаазат газар гэдгийг санах хэрэгтэй. Хогоос хэдхэн километрийн зайд орших аялал жуулчлалын бүс нь ийм байгаа юм чинь хэдэн зуун километрийн цаадах нь ойлгомжтой биз дээ. Соёлтой үйлчилгээ, соёлтой аялагчдыг толовшуулж чадахгүй бол Монголд дотоодын аялал жуулчлал хөгжих өдий байна.

**О.Дашням:**  
Иргэд өмхий  
үнэр ханхлуулсан  
модонд мөргөх  
гэж холоос  
зорьж ирээгүй л  
байлтай

-Энэжилгэрбүлээрээ Хэнтий аймагийн Батширээт сум, Сэлэнгэ аймагийн "Ээж мод" руу аяллаа. Хувираа фөрсдөө явсан. Ямар нэгэн жуулчны компанийд хандаагүй. Ингэж явахдаа Хох нуурт голландын

жуулчидтай таарсан юм. Тэднээс сэтгэгдлийг нь асуухад "Амралтын газрын ойролцоо эмзилэг, ямар нэгэн анхны тусламж авах газаргүй юм. Энэ нь их хэцүү санагдаж байна. Бид шумул, сононд хазууллаа гэхэд анхны тусламж авах газар байхгүй байна" гэж ярж байсан. Учир нь гадаадын жуулчид шумууланд хазуулбал халдварт авах учраас эмнэлэгт үзүүлэх хэрэгтэй гэдэг юм билээ. Мөн олон хүн төөрч байсан шүү. "Ээж мод"-нд очижд нэг зүйл жаахан эвгүй санагдаж байсан. Хүмүүс очих бүртээ суу өргөсөөр байгаад үнэндээ бидний сүсэглэн залбирч буй модноос их муухай үнэр үнэртэж байсан. Модонд уясан хадагнууд нь огорч, муудаад дүүрэн от хорхойнд баригдчихсан байна билээ. Юун ээж мондонд мөргөж, хүслээ гүйх. Шууд л буухын

...Тогтсон үнэ гэж үгүй. Өөрөөр хэлбэл, хүний гадаад үзэмжээс шалтгаалан үнээ нэмж байх жишээтэй. Хоолны сонголтын хувьд ярих ч үгүй. Маш мүү. Чанасан мах, хорхог, гуляш зэрэгхэн л байдаг. Тогтсон үнэ хөтөч хүмүүсийг хараад үнэхээр харамссан...



хүслэн болж байсан. Миний бодлоор, иргэд аялж болно. Гэхдээ байгаль орчинoo сүйтгэхгүй байх хэрэгтэй. Тухайн орон нутгийн захирагаанаас ч гэсэн үүнд анхаарал тавих шаардлагатай байна. Иргэд өмхий үнэр ханхлуулсан мондонд мөргөх гэж холоос зорьж ирээгүй л байлтай. Хэдий хүний сүсэг бишрэлийн асуудал ч гэсэн энд анхаарал хандуулажгүй бол хэдэн жилийн дараа Ээж модтүй л болох юм шиг санагдсан шүү.

**Т.Золбаяр:**  
Манай  
улсын аялал  
жуулчлалын  
бүсүүдэд ямар  
ч хараа хяналт  
алга

-Би онгөрсөн долдугаар сард гэр бүлээрээ Аржанчилванд хэд хоног амарсан. Амарч байхдаа эргэн тойроо

ажиглаж л явлаа. Амралтын газруудын орчны бохирдол маш их юм билээ. Энд тэнгүй хог хаячихсан. Хүмүүс ч гэсэн амарч байхдаа хогоо эмх замбараагүй хаяж байсан нь үнэхээр харамсалтай байна. Иргэд өмхий үнэр ханхлуулсан мондонд мөргөх дурсгалт газруудад хяналт тавых байх хэрэгтэй юм билээ. Дурсгалт газруудыг харж байгаа хүн ч үгүй. Хүмүүс түүхийн чухал зүйлс дээр дуртай зүйлээ сараачиж, бичсэн байсан. Тэр чинь уг нь Монголын төдийгүй дэлхийн түүхийн гарч юм шүү дээ. Товчондоо гэвэл, манай улсын аялал жуулчлалын бүсүүдэд ямар ч хараа хяналт алга.

**Г.Чаминцэцэг:**  
Жуулчны  
баазууд л хөгжих  
хэрэгтэй

-Манай орон байгалийн үзэсгэлэнт газар олонгой. Тиймээс байгалийн нөөц

баялагтаа тулгаарлан аялал, жуулчлалыг хөгжүүлэх бүрэн боломжтой гэж хувьдаа боддог. Гэсэнхэдийн чанхаарах хэд хэдэн зүйл байгаа юм шиг. Би энэ жил Хөвсгөл болон Архангай аймагийн Их тамир сумын нутгаар аялсан. Мэдээж байгалийн хувьд ярих зүйлгүй, үнэхээр сайхан. Бүтэн жилийнхээ ядаргааг тайлж, тайвишир чадсан. Харин гадаадын болон дотоодын жуулчлдад үйлчилгээж байгаа юм шиг. Хамгийн эхний хүмүүс шүү дээ. Ер манай улс аялал, жуулчлалын салбарын хөгжүүлье гэвэл боловсон хүчинээ сайн бэлтгэх хэрэгтэй.

...Тогтсон үнэ гэж үгүй. Өөрөөр хэлбэл, хүний гадаад үзэмжээс шалтгаалан үнээ нэмж байх жишээтэй. Хоолны сонголтын хувьд ярих ч үгүй. Маш мүү. Чанасан мах, хорхог, гуляш зэрэгхэн л байдаг. Тогтсон үнэ хөтөч хүмүүсийг хараад үнэхээр харамссан...

**Ц.Одням:** Аялал,  
жуулчлалын  
салбараа  
хөгжүүлье гэвэл  
боловсон хүчинээ  
сайн бэлтгэ

-Хөвсгөл аймгийн Хөвсгөл нуурт долдугаар сарын 20-нд очиж амарсан. Бидний очих үед амралтын гэр харьцаанд гэмдэг байсан. Нэг гэр 20-60 мянган төгрөгийн үнэтэй юм билээ. Амралтын газрын ажилчидын харьцаа үйлчилгээ маш мүү байсан. Тухайлбал, зарим амралтын газар утсаар захиалга авч байгаа юм л даа. Тэгээд захиалга өгчихөөд очиж байхад л байрлах гэрийг бэлдэгүй байсан. Мөн гадны хүний хараад үнээ их нэмдэг юм билээ. Тогтсон үнэ гэж үгүй. Өөрөөр хэлбэл, хүний гадаад үзэмжээс шалтгаалан үнээ нэмж байх жишээтэй. Хоолны сонголтын хувьд ярих ч үгүй. Маш мүү. Чанасан мах, хорхог, гуляш зэрэгхэн л байдаг. Тогтсон үнэ хөтөч хүмүүсийг хараад үнэхээр харамссан...

**Б.Цэцэгмаа:**  
Жуулчдын  
аюулгүй байдалд  
анхаарах нь  
зүйтэй

-Энэ зун Дархан, Сэлэнгэ, Төв Аймгийн нутгаар аялаад ирээ. Сэлэнгийн Сайханы Хөтөл орж үзлээ. Жуулчад зориулаад тохижуулсан байна лээ. Ороодоо тасалбараа авна. Цаашаа ороход машины зогсоолд нь ердөө 10 гаруй машин зогсоод л зайдгүй. Машин зогсоолоос Хөтөл дээрээс хойшино хараадад Оросын хил харагдаад, мөн Орхон Сэлэнгийн сав бэлгэр цэлийтэй хараадад үзсэглэнтэй байсан. Гэхдээ тасалбар авч байгаа болон Сайханы Хөтөл дээр ажиллаж байгаа хүмүүсийн жуулчлдад анхаарал тавих нь зүйтэй санагдсан. Өндөр хавцал хаднаас унав, халтирч цааш нь гулсав гэх мэт анхааруулга байвал зүгээр санагдсан. Мөн бие засах газар байгаагүй нь бас л манай улсын аялал жуулчлалын сүл тал байлаа. Хөдөө хольн замд явж байхад, зам жирийгээд сайхан. Гэхдээ хурд сааруулагч буюу хэвтээ цагдааг нэмж хиймээр санагдсан.

### ХҮЧИНГҮЙД ТООЦОВ

"Ар Жэй Эйч" ХХК-ийн 5525608 регистрийн дугаартай тамга  
9011416092 улсын бүртгэлийн дугаартай, 5719852 регистрийн дугаартай "Тэнгисийн хүдэг" ХХК-ийн тамга гээгдүүлсэн тул хүчингүйд тооцов.



**Бидэнд тохиолдсон****ХЧИДХЭН ХӨГТЭЙ  
ЯВДЛУУД**

ДУУЛГАХ СОНИН

**STRESS**

Лхагваа Батболд

Чөхэд очоод удаагүй байтал махсаад найзуудаараа нохой суултэй хонь аваад байрны гадаа нэг маань мууллаа. Бид түмпэн сав пижигнүүлээд, баахан цустай гартай нохдууд гүйлдээд л байлаа. Тэгсэн ногөө шонхорууд чинь цонхороо хараад л, орилж чарлаад л бөен юм болоо. Бид хэд тоосон ч угүй, тэнэгүүд яачихад байгаа юм бол гэх ухааны ум бодоод л. Тэгээд дуусад гэр рүүгээ орохын даваан дээр бөөн маяак болсон машинтай цагдаа ирээд л, “Хутгаа хая, газар хэвт” гээд л. Ингэж баривчлагдаад юун шинэ шөл уух, хар тамхичид баригдаж байгаа юм шиг шоножин байцаагдваа. Тэгсэн цагдаа хонини нэрийн нь асуугаад байж юм. Яаж мэдэх вэ дээ. Эзнийх нь дугаарыг огч, эзэн нь ирж биднийг аварч билээ. Хэн ч билээ, хонь нь бай нэр мэргэж, суртэй. Тэгээд эзээд нь ногөө бидний муусан хонийг харуулаад л, ногөөдөх нь толгой сэгсрэч, гашуудаад л бүр кино кино. Тэгээд бөөн юм болж байж махаа авч хариад бараг тэр дор нь талтыг нь чанаж идэж билээ.



Мэргэжилтэн Монгол

Арван жилийд нэг хэсэг гуанз дэлбэлэлт эрчийг авч байв аа. Баяраа наизтайгаа хуушуурын гуанз ороод мөнгтэй царай гаргаж байгаад гурав гурван хуушуур зохицав. Баяраа муу баас чинь гурван хуушуураа ороож байсан аа муттуугаа чихээд. Би нэгтгээ ч идээгүй байтал Баяраа амаараа дүүрэг хуушууртад гараад гүйчиждэг байна шүү дээ. Хуушуурнуудаа үлдээхэс хайран санаагаад үлдсэн хоёр хуушуураа атгаад араас нь гүйсэн ш дээ. Бас нэг удаа хоёр наизтайгаа оөр нэг гуанзанд ороод сурснаараа гурав гурван хуушуураа захиалаад идэж байтал тогточ эгч үүдэнд сучихаад холдлогтүй. (Бид нар мөнгтэй царайгаа жаахан муу гаргасан юм шиг багаагаа юм). Хуушуур дуусчихсан, уюн хийхээ мэдэхгүй. Бид гурав бантгаад л суугаад байлаа. Тэгсэн эгч “Идэж дууссан бол аягаа угаанаа аа. Та хоёр гараад мөнгөө аваад ир” гэж байна шүү. Манай хоёр амаа арчад л гараад алга боллоо. Бүр таг шүү. Тэр хооронд аягаа угаангаа тогточ эгчтэйгээ зуз болчихсон, амьдрал яриад л бид хоёр чухмаа чухамаа... Бүр ирэхгүй болоохор нь гуанзанаа хаагаад эгч бид хоёр сургууль орлоо. Тэгсэн чинь манай хоёр орхийн эмчээс акт аваад багшид огчихсон, ангийнхнаас монгө хураачихсан, “Одоо 500 тогрог олоод чамайг авах гэж байлаа” гэгчихсэн байж байна. Тэгээд үлдсэн 500 нь багшаас авж огсөн ш дээ. Багш “Золбин гүйлгачингүүд, ичээч та нар” гээд л. Бид гурав ичээд л...



Андройд

Түрүүчийн баасан гарагт найзуудаараа уулзаад жаахан суув. Эрчүүд болсон хойно эмэгтэйчүүдийг л ярина шүү дээ. Тэгсэн манай наиз эхнэртэйгээ анх уулздааг байхдаа нэг хөглөсөнөөр ярсан юм. Яах вэ, гэрэр нь орж гардад, ава эзэхийн тэй танил шахам болж эхэлсэн байж л дээ. Нэг удаа эхир нь “Манайд хун байхгүй байна. Хүрээд ир” гэжээ. Манай наиз уухайн тас явваад очтол лаа асаачихсан, гоё хоол хийчихсэн байсан гэнэ. Мань эр бөөн баяр болоод л идээд уугаад дараа нь кексээ хийжээ. Эхлэхээсээ омно “Танай эзж аваад ороод ирэхгүй байгаа” гэсэн чинь “Болоогүй ээ, мод ирэхгүй” гээд аймаар итгэлтийг хэлж л дээ. Манай наиз ч түүнд нь итгээд дуутай, шуутай сайхан авч огсөн гэнэ. Тэгээд л дөнгөж дуусад байж чинь хаалгаа нь аяархан онгойсноо “Цэцэрээ (хинэрийх нь изрийг солив), миний охин дууссан бол босч хоолоо хий. Ажлаас ирээд ядраад байна. Өлслэг үхлээ” гээд эзж нь хэлснээ цаашаа явад огсөн гэсэн. Манай хоёр бие биш рүүгээ хараад аймаар ичсэндээ хөнжлөө номроод их удаан хувцсан гэсэн. Тэр хооронд эзж нь орж гардад “Энэ юу юм бэ, миний охин” гээд л асаасан байсан лааг нь барьж гүйгээд л, романтик болгох гээд тавьсан байсан сарнай нь усанд хийгээд л, энэ тэруүгээр гүйгээд л байсан гэсэн. Ногөө хоёр нь ичээд гарч чадцаггүй, ичсэнээсээ болоод хувцсаа ч омсож чадцаггүй. Тэгж тэгж арай гэж хувцаслаад, манай залуу гардад явчихсан гэсэн. Цараа нь эзж нь яасан гээд асуусан чинь “Нэгэнт эхнэр нөхөр болох гэж байж юн суртэй юм” гэж авсан гэсэн. Одоо ч гэсэн тэр явдлыг бодоохор нүүр нь халуу оргиод, хадмынхаяа царайг харж чадахаа байчихдаг гэнэ билээ.

**«СЕКС СИМБОЛ»****ЭРГЭН ИРЛЭЭ**

Улаанбаатарт:

Маргааш	
Өдөр	+21
Шене	+8
Нөгөөдөр	
Өдөр	+16
Шене	+9

**Өдрийн зурхай**

Аргын тооллын:  
2016 оны 08-р сарын 31,  
Лхагва гараг

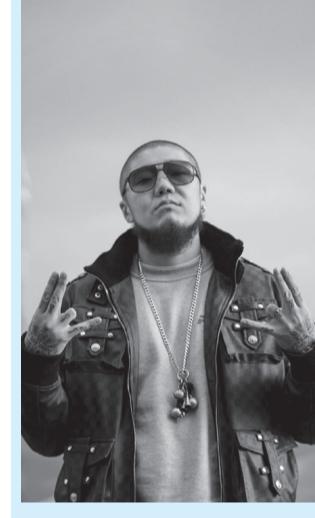
Билгийн тооллын:  
Намрын тэргүүн улаан  
бичин сарын шинийн 29.  
Долоон улаан тэнэгтэй  
Хохогчин тахиа одор. Бүд  
гараг

Наран ургах/шингэх:  
07:12 / 20:38  
Үс засуулбал:  
Сүлд тэнэж одно.



Тухайн одор үхэр  
жилтнээ аливаа  
үйлийг хийхэд эерэг  
сайн ба могой, морь  
жилтнээ серог муу  
нөлөөтэй тул элдэв  
үйлд хянамгай хандаж,  
биеэ энхиргүүшүүдэй. Эл  
одор элдэв үйлд хянуур  
хандах хэрэгтэй ба ан,  
горөө хийх, мал, адгус  
муулах, гарагийг тахих,  
хагалгас хийлгэх, буг  
дарах, газрын ам бооход  
сайн. Улаа гаргах, хиншуу  
хярvas гаргах, мод  
суулгах, нарийн зөвлөгөөн  
хийх, байшигийн суурь  
тавих, угаал үйлдэхэд  
муу. Өдрийн сайн цаг  
нь хулгана, бар, туулай,  
морь, хонь, тахиаболий.  
Хол газар яваар одогод  
баруун зүгт мөрөө  
гаргавал зохистой. Үс  
шинээр үргээлгэх буюу  
засуулахад тохиромжгүй.

**Реппер GEE:  
Хараал ИДСЭН  
“MINT” МИНИЙ  
ШААРДЛАГЫГ  
ХАНГАХГҮЙ БАЙНА**



Их хотын залуусын олноороо очиж, наргин цэнгэдэг газруудын нэг бол яах арагд “Mint” хэмээх шонийн клуб. Тэгээл онгөрсон амралтын өдүүдэд тус клубтой бөрийн гэсэн овормоц дуу хоолой, хэлье гэснээ хэнээр ч заалгахгүй Реппер Gee урлагдан очижээ. Гэсэн хэдий ч тус эвентийг зохион байгуулагчид түүний шаардлагыг хангаж чадаагүйн улмаас решрээ залуулж ирэхгүй ч хоолойн цар хүрээ, доижтой төрх гээд дуучин хүнд байх ёстой шинжүүдийг бурддүүлсэн гэдгээр нь хүмүүс ам сайтай байдал. Тэгээл тэрбээр “Оюу толгой” компанийд ажилладаг даруухан нэгэн залуутай гэр бүл болж, одоо хөөрхөн охиноо асраад тун чиг завгүй байгаа гэнэ шүү. Дашрамд дуулгахад, Ч.Одноогийн охин, мисс Х.Бадамзэрэлийн хүү хоёр нэг цэцэрлэгт явдаг бөгөөд хоёр гэр бүл гэмгүй сайхан нөхөрлөдөг гэнэ билээ.

**“Ромео, Жульетта” олон улсад  
өрсөлдөнө**

тер

Буриадын Улаан-Үд хотод есдүгээр сарын 11-15-нд “Алтан Сэргэ” олон улсын театрын наадам болно. Тус наадамд Улсындрамын эрдмийн төрхийн уран бүтээлчид анх удаа оржин бүрэлдэхүүнтэй оролцож гэнэ. Энэ жилээс эхлэн уг наадмыг уралдаант хэлбэрээр зохион байгуулах бөгөөд наадамд “Ромео, Жульетта” жүжгээрээ оролцохор болжээ. Омнох жилүүдэд Ардын уран зохиолч Б.Лхагвасүрэнгийн “Тамгагүй

**“Сонголт”-ЫН ГОЛ ДҮР САЙН  
ЭЗЭГТЭЙ БОЛЖЭЭ**

МУОНТ-ийн бүтээл “Хэцүү анги” уран сайхны киноны дууг эвлэгхэн дуулж, “Сонголт” уран сайхны киноны гол дүрийг бүтээсэн Ч.Одноо хэмээх дуучин бүстгүй үрийн зулийн бүтээлчидээ завсарлагдаа аваад байгаа билээ. Дуулахаас гадна чамгүй жүжигчин гэдээ харуулаад амжсан тэрбээр мэргэжлийн сургуулийг нь дуургэгүй ч хоолойн цар хүрээ, доижтой төрх гээд дуучин хүнд байх ёстой шинжүүдийг бурддүүлсэн гэдгээр нь хүмүүс ам сайтай байдал. Тэгээл тэрбээр “Оюу толгой” компанийд ажилладаг даруухан нэгэн залуутай гэр

тавьсан хоёр жижиг яригч заалаа. За за гээд гараад дууллаа... Дуугаралт гэж дунд хуруу, микрофон гэж миний царай... Арай ч дээ... Наад захин энгийн стандартыг хангачаад бусдад стандарт тогтоосон нь дээр баймаар... Миний нөхдийг доромжилж, томорч томорчихоод оөрсдөө ийм янтай байгаад нь дургүй хүрлээ... Би тэдний дээд эзрэгэлд нийцэхгүй ээ... Би угаасаа ард хүн. Аймаар лагууд нь тэдний шалан дээр очиж дуулна биз дээ. Надаар дутав гэж. Амласан монгө нь арвин байсан ч ахиж тийш зүглэхгүй гээд ам гарчихсан... Дуусаа.. Харин араас энд тэнд мэдээ тавиулж элдэв янзаар бичүүлж байгаа нь тоогүй...” хэмээн офориин инстаграм хуудастаа нийтийж, бухимдлаа илэрхийлжээ.

Twitter-ээр ийм нэг зөвлөгөө явад байхаар нь түршиж үзлээ. Үнэхэр үр дүнтэй юм байна лээ. Чи ч гэсэн туршиад үз. Эр, эм хамаагүй. Нэг ширхэг ондог байхад л болно.

Өндөгийн цагаан нь арсыг чийгшүүлж, зөвлүүлэн, чангандаг. Шар нь бүр булчинг ажиллуулдаг юм шиг санаагсан. Бараг төгс үйлчилгээтэй гэж хэлж болохор энэхүү ондогийн маскийн бэлтгээд 1 ширхэг ондог, дассан сальфетка, маск түрхэх багс, сэрээ, 2 таваг хэрэгтэй. Ердөө л эд. Бүгд чамд байгаа биз дээ.

Бэлтгэх арга:

-Өндөгийн шарыг цагаанаас нь салгаж 2 оөр жижиг саванд хийн. Өндөгийн цагаанаыг сэргээгээр хутгана.

-Цэвэрлэсэн нүүрэндээ өндөгийн цагаанаыг багсаараа түрхэнэ. Цаасан сальфетка нүүрэндээ нааж дээгүүр нь дахин нэг үе өндөгийн цагаанаа түрхэнэ. Өндөгийн цагаанаыг хэтэрхий их түрхэж болохгүй шүү.

Ингээд маскаа бүрэн хатаах ёстой.

-Маскаа тавиад 20-30 минут буюу цаасаа бүрэн хаттал нь байлгана.

Хуулахдаа эрүүнээсээ дээш нь буюу доороос дээш нь чигцэлтэй хуулах авна. Бага зэрэг таагүй мэдрэмж төрх магадгүй ч харин тэр тусмаа үйлчилгээ нь сайн болсон байна гэсэн уг.

-Дараа нь өндөгийн шарыг хутгаад нүүрэндээ нааж /ихээр/ огно. Илүү тэжээллэг болгохыг хүсвэл хэдэн дусал оливын эсвэл наргил модны самрын тос нэмж хутгаад түрхээрэй.

10 минут болоод маскаа бугаалтадаа яваа. Арьс тань ямар гоё, толигор зөвлөн, чангя болсны тааралтадаа яваа.

Ингээд маскаа бүрэн хатаах ёстой.

-Маскаа тавиад 20-30 минут буюу цаасаа бүрэн хаттал нь байлгана.

Хуулахдаа эрүүнээсээ дээш нь буюу доороос дээш нь чигцэлтэй хуулах авна. Бага зэрэг таагүй мэдр